

Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni istungi protokoll nr 179

Eesti, videosild

Reede, 2. oktoober 2026

Algus 9.00, lõpp 10.04

Juhataja: Peeter Tali (esimees)

Protokollija: Roosmarii Kukk (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Vladimir Arhipov, Lea Danilson-Järg, Enn Eesmaa, Mario Kadastik (Kristo Enn Vaga asendusliige), Anti Poolamets, Maido Ruusmann, Aivar Sõerd, Kadri Tali, Tarmo Tamm, Urve Tiidus, Luisa Värk

Komisjoni ametnikud: Teele Vares (nõunik-sekretariaadijuhataja), Teele Taklaja (nõunik)

Puudusid: Arvo Aller, Rain Epler ja Tiit Maran

Kutsutud: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi innovatsiooni ja tehnoloogia osakonna tehnoloogia- ja teadmussiirde nõunik Kairi Otto ja ELi ja rahvusvahelise koostöö osakonna vanemnõunik Evelin Tõnisson (1. päevakorrapunkt); Justiits- ja Digiministeeriumi digitaristu- ja küberturvalisuse osakonna sideturgude talituse juhataja asetäitja Mart Laas ja üldosakonna kommunikatsiooni ja väliskoostöö talituse Euroopa Liidu asjade ja väliskoostöö juht Kristiina Krause (2. päevakorrapunkt); Riigikantselei EL sekretariaadi nõunik Age Inkinen (1.–2. päevakorrapunkt); Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna pressinõunik Maris Meissaar (1.–4. päevakorrapunkt)

Päevakord:

2. Seisukoha andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse ühtlustatud 2 GHz sagedusala kasutavate mobiilsete satelliitsideteenuste süsteemidele loa andmise menetlust ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 626/2008/EÜ - COM(2026) 311

2. Seisukoha andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse ühtlustatud 2 GHz sagedusala kasutavate mobiilsete satelliitsideteenuste süsteemidele loa andmise menetlust ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 626/2008/EÜ - COM(2026) 311

Mart Laas andis ülevaate Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest, milles käsitletakse ühtlustatud 2 GHz sagedusala kasutavate mobiilsete satelliitsideteenuste süsteemidele loa andmise menetlust ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 626/2008/EÜ - COM(2026) 311. Ta sõnas, et 2 GHz sagedusala load andis Euroopa Komisjon välja 2009. aastal ning nende kehtivus hakkab lõppema. Eelnõuga määratakse kindlaks sagedusala edasise kasutamise ja uute pikaajaliste lubade andmise tingimused. Senise kahe plokki asemel jagatakse sagedusala

kolmeks: riigisideks liikmesriikidele ja Euroopa Liidu institutsioonidele, mobiilse satelliitsideteenuse kommertssüsteemi pakkumiseks ELi ettevõtjale ning kõigile (sõltumata asukohariigist) satelliitsideetevõtetele avatud kommertsteenusteks. Eesti toetab seda lähenemist, sest see tugevdab Euroopa digisuveräänsust, soodustab Euroopa ettevõtete turulepääsu ning tagab kriisiolukordades vajaliku riigiside. Samuti toetab Eesti sageduslubade väljastamist Euroopa Komisjoni poolt kogu Euroopa Liidus kehtivana, kuna see vähendab halduskoormust ja on üleeuroopalise teenuse puhul tõhusam kui lubade taotlemine igas liikmesriigis eraldi.

Urve Tiidus andis ülevaate [majanduskomisjoni arvamusest](#) ning märkis, et komisjon otsustas Vabariigi Valitsuse seisukohti toetada, täiendades seisukohti järgnevalt:

1.7. Eesti leiab, et Euroopa ettevõtjatele sagedusressursi reserveerimisega peavad kaasnema siduvad ja kontrollitavad kasutuselevõtu vahe-eesmärgid. Kui loa saaja ei suuda neid täita või teenuse osutamist põhjendamatult edasi lükkab, peab komisjonil olema võimalus avada kasutamata sagedusosa teistele nõuetele vastavatele ettevõtjatele enne viie aasta möödumist. Vahe-eesmärkide määramisel tuleb arvestada turvalise riigiside ja kommertsteenuse erinevat arendusaega.

1.8. Eesti toetab kasutamata sagedusosa ajutist kasutamist teiste valikumenetluses nõuetele vastavaks tunnistatud ettevõtjate poolt. Selleks tuleb määruks ette näha komisjoni antav, näiteks kuuekuuline pikendatav ajutine kasutusõigus koos selgete häirete vältimise, teenuse järjepidevuse ja õiguse lõppemise tingimustega. Põhiloo saajal peab säilima võimalus sagedusise kasutusele võtta pärast ette kindlaks määratud etteteatamisega. Ajutine kasutaja ei saa sellest eelist järgmises valikumenetluses.

1.9. Eesti peab vajalikuks võimaldada kitsaribaliste satelliitsideteenuste pakkujatele juurdepääs sagedusala tehniliselt sobivale osale ka siis, kui nende teenus vajab vaid väikest osa 5 MHz paarissagedusplokist. Komisjon peaks valikumenetluses hindama mitme ettevõtja ühiskasutust, kehtestama sellele selged koordineerimistingimused ning vältima olukorda, kus terve plokk jääb väiksema sagedusvajadusega ettevõtjatele ligipääsmatuks.

1.10. Eesti leiab, et kommertsteenuse sagedusloa saaja peab pakkuma satelliidivõrgule hulgijuurdepääsu kõigile nõuetele vastavatele Euroopa sideoperaatoritele õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel. Ühe sideoperaatoriga sõlmitud ainuõiguslik kokkulepe ei tohi takistada teiste operaatorite klientidel teenust kasutada. See nõue peab kehtima teenuse käivitamisest alates.

Majanduskomisjoni otsus oli konsensuslik (Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

Lea Danilson-Järg küsis, kas sagedusala jagamine kolmeks piirab varasemaga võrreldes konkurentsi ning milline võib olla muudatuse mõju teenuse hinnale ja lõpptarbijale.

Mart Laas vastas, et konkurents kommertsteenuste turul ei vähene, sest seal säilib kaks sagedusloa omanikku. Muudatusega lisandub eraldi riigisidesegment, mõjutamata kommertsteenuste senist struktuuri.

Peeter Tali küsis, kuidas mõjutavad Mario Kadastiku majanduskomisjonis esitatud neli parandusettepanekut Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti ning kas seetõttu toimub valitsuses uus arutelu. Riigikaitse seisukohast palus P. Tali selgitada ka riigisidele kavandatud kolmandiku rolli, arvestades madalorbiidilise satelliitside kasvavat tähtsust juhtimisel ja sihitamisel ning selle kiiret arengut Euroopa Liidus. P. Tali lisas, et Euroopa Liit on nimetanud

satelliit- ja kosmoseside üheks seitsmest võimelüngast ja näiteks Soome kaasab selle arendamisse Eesti ESTCube'i kogemusega insenere.

Mart Laas vastas, et Eesti toetab jätkuvalt ühe kolmandiku sagedusala eraldamist riigisidele ning parandusettepanekud seda ei mõjuta. Ettepanekute eesmärk on tihendada sagedusloa omanike tegevuskavade täitmise järelevalvet, et tegevusetuse korral saaks Euroopa Komisjon varem sekkuda. Nii toetatakse eesmärki saavutada kümne aasta jooksul 95% katvus Euroopa Liidu territooriumist ning tagada kõigile sideettevõtetele mittediskrimineerivad ja võrdsed juurdepääsutingimused. Eelnõu käsitleb neid põhimõtteid juba praegu, kuid parandusettepanekud toovad need selgemalt esile ega kahjusta riigiside korraldust.

Peeter Tali sõnas, et praegu on turul toimiv pakkuja SpaceXi Starlink, samal ajal kui Euroopa vastav võimekus alles kujuneb. Kuna määruse eelnõu jagab sagedusala kolmeks, siis piltlikult on tegemist kolmerealise teega, millel saab praegu sõita vaid ühel sõidureal, sest teiste ridade jaoks puuduvad sõidukid. P. Tali küsis, kas kavandatud muudatus võimaldab Euroopa võimekuse väljaarendamiseni kasutada Starlinkil ajutiselt ka riigisidele reserveeritud sõidurada või jääb see kasutamata. P. Tali sõnas, et peab oluliseks vältida Euroopa Liidu ja liikmesriikide sõltuvust ettevõttest, mille otsused sõltuvad Elon Muski tahtest.

Mart Laas vastas, et riigisideteenuse osutajaks saab olla üksnes Euroopa Liidu ettevõtte, kui tal on selleks vajalik võimekus. Praegu ei ole teada, milline ettevõtte teenust pakkuma hakkab ega millal vajalik võimekus tekib. Valitakse pakkuja, kes suudab teenuse nõuetekohaselt ja võimalikult kiiresti käivitada. Sõiduraja kujundit kasutades hakkaks riigisidele mõeldud sõidurajal esimesel võimalusel sõitma Euroopa sõiduk.

Peeter Tali küsis täpsustavalt, et kuna Euroopa võimekus praegu puudub, siis kas sellel sõidurajal sõidaks ajutiselt Elon Muski arendatud Tesla, mitte Volkswagen.

Mart Laas vastas, et kui riigisideteenust ei ole Euroopa teenuseosutajatel võimalik pakkuda, võib kasutamata sõidurada teenuse osutamiseks ajutiselt kasutada Tesla, kuid see ei ole sel ajal riigiside. Riigisideteenuse tulevane osutaja peab olema seotud Euroopa Liidu IRIS² projektiga, mille kaudu pakuvad mitmed ettevõtted Euroopas turvalist satelliitsidet. Eestis korraldab KOV-SAT sideteenuse kasutamist Riigiside Sihtasutus (RIKS), kellel on juba võimalik rentida sagedusi riigisiseseks kasutamiseks. Riigisidele eraldatav kolmandik ehk 2 GHz sagedusalast lisanduks olemasolevatele IRIS² sagedustele ning liikmesriikide pädevad asutused saaksid neid vajaduse järgi kasutada.

Mario Kadastik sõnas, et tema esitatud neli parandusettepanekut lähtuvad asjaolust, et Euroopa ettevõtetel ei ole eeldatavasti enne 2029. aastat vajalikku orbiidivõimekust. Kolmerealise tee analoogiat kasutades on küsimus selles, kas hoida kaks sõidurada tühjana või võimaldada neid Euroopa pakujate turule tulekuni ajutiselt kasutada. Laiema sagedusala kasutamine parandaks lõpptarbijale pakutava teenuse kvaliteeti. Euroopa pakkuja võimekuse tekkimisel saaks ta oma sõidurea kasutusele võtta. Samuti tuleb senise viieaastase kontrolliperioodi asemel kehtestada täpsemad vahe-eesmärgid ja sagedasem järelevalve, et motiveerida loaomanikke teenust kiiremini käivitama ning võimaldada tegevusetuse korral sagedusala ajutist kasutamist teistel operaatoritel. M. Kadastik märkis, et ettepanekuga täpsustatakse mittediskrimineeriva hulgijuurdepääsu nõuet. Teenust osutaks lõpptarbijale tema sideoperaator, kasutades vajaduse korral satelliidivõrgu taristut. Juurdepääs peab olema võrdsetel tingimustel avatud kõigile sideettevõtetele ning välistama ühe operaatori eksklusiivse ligipääsu liikmesriigi turul. Kehtiv häirete vältimise põhimõte võimaldab kasutamata sagedusala ajutiselt kasutada tingimusel, et see ei põhjusta teistele kasutajatele häireid ning seega tuleks ettepanekuga selgelt määrata ajutise kasutuse tingimused, kontrolliperioodid ja

järelevalve. M. Kadastik rõhutas, et Krimmi piirkonnas Starlinki kasutamise juhtum ei olnud ettevõtte ühepoolne otsus, kuna SpaceX edastas Ukraina taotluse Pentagonile, kes ei andnud sõjaliseks kasutuseks luba. Kõneleja märkis kokkuvõttes, et ajutine sageduskasutus parandaks sideteenuse kvaliteeti ning motiveeriks Euroopa ettevõtteid oma võimekust kiiremini arendama.

Peeter Tali küsis täpsustavalt, kas parandusettepanekute idee seisneb selles, et kuni teistel teenuseosutajatel vajalik võimekus puudub, sõidavad kõigil kolmel sõidurajal Teslad, sest praegu muid elektriautosid turul ei ole.

Mario Kadastik vastas, et sagedusala koosneb kuuest osast, mis jagunevad kolme ploki vahel. Kasutamata radu võib ajutiselt kasutada iga nõuetele vastav operaator ning see võimalus ei ole seega SpaceXile eksklusiivne. Kui operaator alustab oma plokis teenuse osutamist, võib ta kasutada ka teistes plokkides ajutiselt vaba spektrit kuni nende loaomanike turule tulekuni. Euroopa Komisjon peaks kehtestama selleks algusest peale lühiajaliste lubade süsteemi ja selged vahe-eesmärgid, et vältida olukorda, kus loaomanik hoiab sagedusi aastaid kasutamata, samal ajal kui valmis võimekusega operaator ei saa neid rakendada. Selline kord parandaks sageduskasutuse tõhusust ja motiveeriks Euroopa ettevõtteid oma satelliidivõimekust kiiremini arendama.

Peeter Tali sõnas, et nõustub vajadusega Euroopa ettevõtete arengut kiirendada, kuid vältida tuleb olukorda, kus SpaceX saavutab madalorbiidilise satelliitside turul ülemvõimu ja piirab konkurentide juurdepääsu. Samuti ei kõrvalda Starlinki kasutamise üle toimuv institutsionaalne otsustamine Euroopa sõltuvus- ja julgeolekuriske. Ukraina kogemus, sealhulgas teenuse kättesaadavuse üle peetud vaidlused ja Venemaa üksuste juurdepääs Starlinkile, näitab vajadust tagada Euroopa Liidule sõltumatu, turvaline ja toimepidev satelliitsidevõimekus.

Lea Danilson-Järg küsis, kuidas määratletakse Euroopa ettevõtte, kellele osa sagedusalast reserveeritakse ning kas tal peab olema oma satelliidivõrk ja tehniline võimekus või võib ta tegutseda kolmanda riigi teenuseosutaja vahendajana.

Mart Laas vastas, et loa saab Euroopa ettevõtte, kellel on oma satelliidivõrk ja tehniline võimekus teenust iseseisvalt osutada ning kontrollida. Taotleja peab tagama teenusele mittediskrimineeriva juurdepääsu. Turu toimimist jälgib siseriiklik regulaator, kes raporteerib Euroopa Komisjonile. Riigiside sagedusploki võitja esitab kümneaastase tegevuskava ja alustab teenuse osutamist oma võimekuse valmimisel. Seni võib kasutamata sagedusala anda ajutiselt teisele operaatorile, kuigi lühike kasutusaeg võib vähendada ettevõtete huvi. Lõppkokkuvõttes osutab riigisideteenust konkursi võitnud Euroopa ettevõtte oma võrgu kaudu.

Peeter Tali küsis, kas kuni meil endal Audisid ja BMWsid ei ole, võivad Teslad sõita kõigil kolmel sõidurajal, kuid valitsusside jaoks Audi kasutuselevõtul peavad Teslad selle sõiduraja vabastama.

Mart Laas vastas, et see vastab tõele.

Peeter Tali tegi ettepaneku toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti ning täiendades kooskõlas majanduskomisjoni ettepanekutega.

Otsustati:

2.1. toetada Vabariigi Valitsuse esitatud seisukohti ning lisada kooskõlas majanduskomisjoni arvamusega ettepanekud 1.7.–1.10.

1.1. Eesti toetab 2 GHz sagedusalas mobiilse satelliitside teenuse osutamiseks ühtse Euroopa Liidu tasandi konkursi korraldamise ja lubade andmise õigusraamistiku loomist, et võimaldada innovaatiliste mobiilse satelliitside teenuste kiiret ja ühtset kasutuselevõttu kogu Euroopa Liidus.

- 1.2. Eesti toetab eelnõus 2 GHz sagedusalas kasutatavale mobiilse satelliitside teenuse süsteemidele sätestatud lubade andmise korda, et tugevdada Euroopa avatud strateegilist autonoomiat, tehnoloogilist suveräänsust ning Euroopa kosmosetööstuse konkurentsivõimet.
- 1.3. Eesti toetab eelnõus sätestatud 2 GHz sagedusalas kasutatavale mobiilse satelliitside teenuse süsteemidele sageduskonkursi korraldamise ja lubade andmise õigusraamistikku, mis soodustab Euroopa Liidu ja liikmesriikide turvalise mobiilse satelliitside teenuse arengut ning on kooskõlas IRIS² (Euroopa Liidu satelliitsideprogramm) programmi eesmärkidega. Eesti toetab eelnõus sätestatud konkursi korda, mille kohaselt peab 2 GHz turvalise mobiilse satelliitside teenuse osutamise loa taotleja olema seotud IRIS2 projektiga ja Euroopa ettevõtja.
- 1.4. Eesti leiab, et eelnõus sätestatud sageduskonkursi korras mobiilse satelliitside teenuse kommerts lubade andmisel ei tohi põhjendamatult soodustada üksikuid suuri turuosalisi ega piirata uute Euroopa ettevõtjate pääsu satelliitside turule. Konkurents mitme teenuseosutaja vahel aitab parandada teenuste kvaliteeti, soodustab innovatsiooni ning vähendab lõppkasutajate sõltuvust ühest teenusepakkujast.
- 1.5. Eesti peab oluliseks, et eelnõu alusel kehtestatavad sagedusloa tasud (ühikordne ja igaaastane) oleksid proportsionaalsed, arvestaksid sageduste kui piiratud loodusressursi majanduslikku väärtust, kuid ei piiraks ettevõtjate võimekust mobiilse satelliitside võrgu arendamisel ja kasutusele võtmisel.
- 1.6. Eesti leiab, et eelnõuga tuleb tagada kooskõla Euroopa Liidu kosmosemääruse ja IRIS² programmiga, et vältida dubleerivate regulatiivsete nõuete tekkimist ja toetada Euroopa kosmoseturu arengut.
- 1.7. Eesti leiab, et Euroopa ettevõtjatele sagedusressursi reserveerimisega peavad kaasnema siduvad ja kontrollitavad kasutuselevõtu vahe-eesmärgid. Kui loa saaja ei suuda neid täita või teenuse osutamist põhjendamatult edasi lükkab, peab komisjonil olema võimalus avada kasutamata sagedusosa teistele nõuetele vastavatele ettevõtjatele enne viie aasta möödumist. Vahe-eesmärkide määramisel tuleb arvestada turvalise riigiside ja kommertsteenuse erinevat arendusaega.
- 1.8. Eesti toetab kasutamata sagedusosa ajutist kasutamist teiste valikumenetluses nõuetele vastavaks tunnistatud ettevõtjate poolt. Selleks tuleb määruuses ette näha komisjoni antav, näiteks kuuekuuline pikendatav ajutine kasutusõigus koos selgete häirete vältimise, teenuse järjepidevuse ja õiguse lõppemise tingimustega. Põhiloo saajal peab säilima võimalus sagedus ise kasutusele võtta pärast ette kindlaks määratud etteteatamisaega. Ajutine kasutaja ei saa sellest eelist järgmises valikumenetluses.
- 1.9. Eesti peab vajalikuks võimaldada kitsaribaliste satelliitsideteenuste pakkujatele juurdepääs sagedusala tehniliselt sobivale osale ka siis, kui nende teenus vajab vaid väikest osa 5 MHz paarissagedusplokist. Komisjon peaks valikumenetluses hindama mitme ettevõtja ühiskasutust, kehtestama sellele selged koordineerimistingimused ning vältima olukorda, kus terve plokk jääb väiksema sagedusvajadusega ettevõtjatele ligipääsmatuks.
- 1.10. Eesti leiab, et kommertsteenuse sagedusloa saaja peab pakkuma satelliidivõrgule hulgiuurdepääsu kõigile nõuetele vastavatele Euroopa sideoperaatoritele õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel. Ühe sideoperaatoriga sõlmitud ainuõiguslik kokkulepe ei tohi takistada teiste operaatorite klientidel teenust kasutada. See nõue peab kehtima teenuse käivitamisest alates.
- (konsensus: Vladimir Arhipov, Lea Danilson-Järg, Enn Eesmaa, Mario Kadastik, Anti Poolamets, Aivar Sõerd, Peeter Tali, Kadri Tali, Tarmo Tamm, Urve Tiidus, Luisa Värk).

(...)

VÄLJAVÕTE

(allkirjastatud digitaalselt)
Peeter Tali
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Roosmarii Kukk
protokollija

Väljavõtte õige
Roosmarii Kukk
Euroopa Liidu asjade komisjoni konsultant